

ПОРУШЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ

З початком Інтернет-ери з'явилися нові форми товарів і послуг, котрі надаються через інформаційну мережу, а також нові шляхи копіювання технологій, викрадення комерційних таємниць та ряд інших порушень у сфері інтелектуальної власності. Використання кіберпростору робить такий продукт юридично незахищеним, особливо якщо застосовувати виключно традиційні способи правового регулювання. Одним з найбільш перспективних векторів економічного розвитку як країни, так і галузі, є розвиток сфери інтелектуальної власності, її ефективна охорона та захист, що є ключовими умовами забезпечення економічної безпеки.

Чинна нормативно-правова база у сфері інтелектуальної власності в Україні досить розвинута і постійно удосконалюється, однак реальний її вплив саме на розвиток інноваційних процесів на сьогодні недостатній. Сфера підприємницької діяльності в даний час є основою для втілення інновацій. Ст.48 Господарського кодексу України визначає основи державної підтримки підприємництва, і стверджує, що з метою створення сприятливих економічних та організаційних умов для розвитку підприємництва, органи влади стимулюють модернізацію технологій, інноваційну діяльність, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг [1]. Базою будь-якої інновації, як правило, є інтелектуальна власність. Об'єкти інтелектуальної власності є особливим результатом творчої діяльності людини. Підприємство потенційно може стати власником об'єкта інтелектуальної власності, котра є основою для інновації.

Кількість інновацій у сфері інтелектуальної власності, а особливо тих інновацій, котрі мають правову охорону в Україні (винаходи, корисні моделі та промислові зразки), за останній час суттєво не змінилася. За даними Державної служби інтелектуальної власності України, кількість патентів станом на лютий 2014 р. становила: на винаходи – 109276, на корисні моделі – 87287, а на промислові зразки 26303. Значно зросла за цей період кількість зареєстрованих знаків для товарів і послуг, що становила 181598 [2]. Однією із причин, котра стримує зростання кількості поданих заявок на винаходи, корисні моделі та промислові зразки, є доволі велика вартість оформлення самої заявки. Водночас негативний вплив на зменшення кількості заявок чинять тривалі терміни оформлення самої заявки та низька фінансова зацікавленість працівників в результаті розробки нововведень. Згідно даних про тарифи на інформаційно-аналітичні послуги Українського центру інноватики та патентно-

інформаційних послуг складено тарифи щодо мінімальної та максимальної вартості набуття об'єктом прав промислової власності. Витрати на оформлення заявки на винахід чи корисну модель становлять від 6 970 грн. до 23 760 грн. Оформлення самої заявки на промисловий зразок становить від 4 800 грн. до 15 600 грн. [3]. Не всі підприємства та винахідники мають такі суми, щоб подати заявку та потенційно отримати патент, тому права інтелектуальної власності вважаються одним із найбільш вартісних елементів створення та реалізації інноваційного продукту. Ще одним чинником, котрий стримує зростання кількості патентів, є час очікування в процесі оформлення патенту. Від моменту подачі заявки до дня отримання патенту в Україні в середньому проходить 4-8 міс. для корисної моделі та 1,5–2 р.р. для винаходу. В процесі розвитку шостого технологічного укладу такі тривалі терміни оформлення прав інтелектуальної власності є недоцільними.

Оформлення прав на об'єкти інтелектуальної власності не дають 100% гарантії захисту власникові від копіювання, плагіату, контрафакції, піратства. А це свідчить про наявні проблеми у сфері захисту інтелектуальної власності, котрі викликані розбіжностями в законодавчій базі різних країн світу. Наприклад, в 2011 році в Китаї було розроблено нову технологію для підробки брендового одягу, котра отримала назву «Шаньджай» («shānzhài» - в пер. з китайської означає «гірське поселення»), і може трактуватися як «інноваційне копіювання», «підробка», «дешевий скопійований товар», так званий усталений вираз «made in China», що одразу ж асоціюється у пересічного користувача із низькою якістю та вартістю продукції. Для того, щоб уникнути відповідальності за порушення права інтелектуальної власності, китайські виробники міняють місцями літери у брендних назвах або пропонують співзвучні слова: наприклад, «Adidas» змінюють на «Abibas», «Reebok» на «Rebooc» [4]. Китайські підробки мають значно нижчу якість і ціну, однак повторюють основні дизайнерські пропозиції щодо цільової моделі одягу. Поданий нами приклад є яскравим порушенням права інтелектуальної власності, що в результаті веде до промислового шпигунства, котре являє собою загрозу економічній безпеці держави.

Виявлені негативні фактори впливу на інноваційну сферу зумовлюють необхідність формування ринкового механізму для відбору проектів створення перспективних інновацій як для окремого підприємства, так і для країни загалом. Для цього потрібно збільшувати обсяги інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, зробивши більш доступними всі джерела інвестування. Юридично оформлений захист прав інтелектуальної власності, без врахування фактору часу та високу вартість оформлення заявок, суттєво впливає на економічну безпеку як підприємства, так і країни загалом.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV: [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Поточна статистика по охоронних документах на об'єкти промислової власності (ОПВ) станом на 01.02.2014 р.: [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/vsjogo8>
3. Зміни до переліку платних послуг Філії «Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг»: [Електронний ресурс] / Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг. – Режим доступу: http://iii.ua/newcipip/control/uk/publish/category/nocalendar?cat_id=102403
4. Приходько А. «Шаньджай» / Антон Приходько // «Країна». – К.: 2011. – № 4 (57). – С. 33.